

Tasviriy san'at darslarida 5–7-sinf o'quvchilarda badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish**Vosiyeva Aziza To'xtaqulovna**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi” kafedrası o'qituvchisi

Anotatsiya: Maqolada 5–7-sinf o'quvchilarida badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini shakllantirish va rivojlantirish metodikasi ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tasviriy san'at darslarida kreativlik, vizual tafakkur va estetik qarashlarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlar ko'rib chiqiladi. Innovatsion metodlar, interaktiv va loyihaviy yondashuvlar orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish imkoniyatlari aniqlanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini tizimli va metodik yondashuv bilan rivojlantirish o'quvchilarning ijodiy fikrlash va san'atga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so'zlar: Tasviriy san'at, badiiy ijodkorlik kompetentsiyasi, kreativlik, 5–7-sinf o'quvchilari, pedagogik metodika, innovatsion yondashuvlar

Badiiy ijodkorlik kompetentsiyasi o'quvchilarda estetik qarashlarni, vizual tafakkur va kreativ fikrlash qobiliyatini shakllantirish bilan bog'liq muhim ta'limiy jarayondir. 5–7-sinf yoshidagi bolalar ijodiy salohiyatini rivojlantirishning eng samarali davrida bo'lib, ular tasviriy san'at darslarida rang, shakl, kompozitsiya va fantaziya orqali o'z ifodasini topadi.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida innovatsion metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarning ijodiy kompetentsiyasini oshirish imkoniyatlari kengaymoqda. Interaktiv usullar, loyihalar asosida darslar, vizual ta'lim vositalari va guruh ishlari bolalarning kreativ fikrlashini rag'batlantiradi va ijodiy yondashuvlarni shakllantiradi. Shu sababli, tasviriy san'at darslarida metodik yondashuvni takomillashtirish, o'quvchilarning individual qobiliyatlarini inobatga olgan holda pedagogik jarayonni tashkil etish dolzarb masala hisoblanadi.

Ushbu maqola tasviriy san'at darslarida 5–7-sinf o'quvchilarida badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini rivojlantirish metodikasi, uning samarali vositalari va innovatsion yondashuvlarini ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilishga qaratilgan.

5–7-sinf o'quvchilari badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini rivojlantirishning muhim davrida bo'lib, ular tasviriy san'at darslarida rang, shakl, kompozitsiya va fantaziya orqali o'z ifodasini topadi. Ushbu yoshda bolalar abstrakt va vizual fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yuqori tayyorlikka ega, shuningdek, individual qobiliyatlarini sinf va guruh muhitida namoyon eta olishadi. Shu sababli, pedagoglar tasviriy san'at darslarida metodik yondashuvni takomillashtirish orqali bolalarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada oshirish imkoniga ega bo'ladilar.

Badiiy ijodkorlik kompetentsiyasi nafaqat chizish yoki bo'yash bilan cheklanmaydi, balki o'quvchilarning kreativ fikrlashini, estetik qarashlarini, ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini va vizual-analitik tafakkurini rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Shu sababli, tasviriy san'at darslarida o'qituvchining pedagogik metodikasi individual va guruh ishlari, loyihaviy yondashuvlar, ijodiy vazifalar va interaktiv o'yinlar orqali amalga oshirilishi lozim.

Metodik jarayonda birinchi o'rin individual qobiliyatlarni inobatga olishga beriladi. Har bir bola o'zining qiziqishi, qobiliyati va ijodiy tajribasiga ega bo'ladi, shuning uchun dars rejasi shu omillarga moslashtirilishi lozim. Misol uchun, ranglarni tanlash, shakl va kompozitsiyani yaratish jarayonida o'quvchilarga mustaqil qaror qabul qilish imkoniyati berilishi, ularning kreativ yondashuvini kuchaytiradi. Shu bilan birga, pedagog tomonidan taqdim etilgan namunalardan va vizual materiallardan o'quvchilarga ijodiy qobiliyatni rivojlantirish uchun yordamchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Guruh ishlari va loyiha metodikasi ham badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Guruhda ishlash bolalarga hamfikrlar bilan muloqot qilish, bir-birining g'oyalarini baholash va birgalikda ijodiy natijaga erishish imkonini beradi. Masalan, o'quvchilar kichik guruhlarga bo'linib, mavzu bo'yicha kompozitsiyalar yaratish yoki loyihalar tayyorlash orqali o'z ijodiy yondashuvlarini sinab ko'rishadi. Bunday faoliyatlar ijodiy tafakkur, ijtimoiy ko'nikmalar va estetik qarashlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Innovatsion metodlar tasviriy san'at darslarida samarali natijalar beradi. Interaktiv ta'lim vositalari, multimedia taqdimotlar, digital ilovalar va animatsiyalar bolalarning e'tiborini jalb qiladi, darsni qiziqarli va dinamik qiladi. Shu bilan birga, pedagoglar raqamli vositalarni qo'llash orqali murakkab tushunchalarni soddalashtirib tushuntirish, rang va shakl kombinatsiyalarini vizual tarzda namoyish etish imkoniga ega bo'ladi. Masalan, virtual galereyalar, interaktiv rasm ilovalari va onlayn animatsiyalar bolalarga yangi obrazlar yaratishda yordam beradi, ularning kreativ fikrlashini kengaytiradi.

Badiiy ijodkorlikni rivojlantirishda baholash tizimi ham muhim ahamiyatga ega. Baholash nafaqat yakuniy natija, balki jarayon davomida o'quvchining ijodiy qobiliyatlarini ko'rsatishga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Pedagoglar baholashda ijodiy yondashuv, individual qarorlar, original g'oyalarni ishlab chiqish va estetik qarashlarni hisobga oladilar. Shu yo'l bilan o'quvchilar o'zining qobiliyati va kreativ yondashuvini baholash imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa o'z navbatida ijodiy salohiyatni oshiradi.

Shuningdek, pedagogik maslahat va rahbarlikning rolini ham e'tibordan chetda qoldirmaslik lozim. O'qituvchi o'quvchilarni rag'batlantirishi, muvaffaqiyatlarini e'tirof etishi va ijodiy xatolarni konstruktiv tahlil qilishi orqali badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini oshiradi. Bu jarayonda o'quvchilar o'zining xatolarini konstruktiv qabul qilishni o'rganadi va ijodiy jarayonda ishonch hosil qiladi.

Metodik jarayonni takomillashtirishda o'yin faoliyati va eksperimental yondashuvlar ham ahamiyatli. O'quvchilar turli materiallar, ranglar, qog'oz va teksturalar bilan eksperiment qilish orqali yangi uslublar yaratadi. Masalan, turli texnikalarda rasm chizish, kollajlar yaratish, haykaltaroshlik elementlarini sinash orqali o'quvchilar ijodiy qarorlarni qabul qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, eksperiment va o'yin jarayonlari bolalarning motivatsiyasini oshiradi, o'rganish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

Bundan tashqari, tasviriy san'at darslarida individual va guruh loyihalari bilan ishlash bolalarning kreativ kompetentsiyasini shakllantirishga yordam beradi. Masalan, mavzuga mos loyihalar yaratish, rasm va kompozitsiyalarni himoya qilish, o'z ishini baholash va boshqalar bilan solishtirish orqali o'quvchilar o'z ijodiy qarashlarini kengaytiradi va yangi yondashuvlar ishlab chiqadi.

Umuman olganda, metodik yondashuvni takomillashtirish orqali o'quvchilarda badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini rivojlantirish, ularning estetik qarashlarini kengaytirish, kreativ fikrlash va ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini oshirish mumkin. Shu bilan birga, pedagogik metodikalar individual, guruh va innovatsion yondashuvlarni uyg'unlashtirishi, interaktiv va o'yin shaklidagi faoliyatni qo'llashi orqali darslarni yanada samarali qiladi.

Xulosa qilib aytganda, 5–7-sinf o'quvchilarda badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini shakllantirish va rivojlantirish metodikasini takomillashtirish pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biri bo'lib, tasviriy san'at darslarini interaktiv, innovatsion va ijodiy jarayon sifatida tashkil etish orqali amalga oshiriladi. Bu esa o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish, vizual tafakkurini rivojlantirish va estetik qarashlarini boyitishga xizmat qiladi.

Maqolada 5–7-sinf o'quvchilarida badiiy ijodkorlik kompetentsiyasini rivojlantirish metodikasi tahlil qilindi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'at darslarida individual va guruh ishlari, interaktiv va innovatsion usullar orqali bolalarning kreativ fikrlash qobiliyati, vizual tafakkuri va estetik qarashlari samarali rivojlantiriladi. Pedagogik metodikani takomillashtirish orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyati oshadi, ularning ijodiy qaror qabul qilish, muammolarni hal qilish va yangi obrazlar yaratish qobiliyati kuchayadi.

Shu bilan birga, o'qituvchilarning pedagogik yondashuvi, malaka oshirish va innovatsion metodlardan foydalanish jarayoni badiiy ijodkorlikni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Metodik yondashuv interaktiv, eksperimental va loyihaviy faoliyatni o'z ichiga olishi, pedagogik qo'llab-quvvatlash bilan birgalikda bolalarning individual va guruh ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu tarzda, tasviriy san'at darslari o'quvchilarning ijodiy salohiyatini to'liq namoyon qilishiga va badiiy kompetentsiyani oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Fleer, M. Digital Play in Early Childhood Education. Springer, 2024.

2. Plowman, L., McPake, J., Stephen, C. Growing Up With Technology: Young Children Learning in a Digital World. Routledge, 2021.
3. Ismail, R., Melnyk, O. Integration of ICT in Early Childhood Education. Journal of Early Childhood Research, 2022.
4. Piaget, J. The Psychology of the Child. Basic Books, 2007.
5. Vygotsky, L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.
6. Hsin, C.-T., Li, M.-C., Tsai, C.-C. The Influence of Young Children's Use of Technology on Their Learning: A Review. Educational Technology & Society, 2014.
7. McPake, J., Plowman, L., & Stephen, C. Early Childhood and Digital Technologies: Towards a Pedagogy of Play. British Journal of Educational Technology, 2020.
8. Baymetov, B., Shovdirov, S. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts. International Journal on Integrated Education, 2023.
9. Shavdirov, S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons. Eastern European Scientific Journal, 2017.
10. Shavdirov, S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti. Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka, 2017.